

KAPITEL 1. SAMMANFATTNING

Historik

År 1624 anlades en fyr på Nidingen, som då var danskt territorium. 1645 kom fyrplatsen i svensk ägo genom freden i Brömsebro. Redan 1629 byggdes två vippfyrar på ön. Detta var den första, kända, dubbelfyren i världen. År 1834 byggdes två nya identiskt lika fyrtorn i granit. I och med detta blev fyrpersonalen permanent bosatt på ön med sina familjer. Fyrarna eldades till en början med stenkol. 1846 byggdes tornen om. De gjordes betydligt högre och försågs med en teknik med oljelampor. Fyrtekniken moderniserades successivt under de kommande decennierna.

På fyrplatsen uppfördes redan 1766 en mistsignalklocka. Nidingen blev Sveriges och världens första fasta mistsignaleringsstation. 1873 uppfördes en kanonvandring med tre framladdningskanoner på ön och 1883 en ångsiren för mistsignaleringsstation. Klockan blev därmed överflödig.

År 1945 uppfördes en bottenfast kassunfyr på undervattensrevet Lilleland och året därpå en ny fyr, ett 24 meter högt torn i betong, som elektrifierades. I samband därmed utvecklades driften på de gamla tvillingtornen och fyrutrustningen demonterades.

År 1973 automatiserades både fyren och mistsignaleringsstationen och sex år senare avbemannades fyrplatsen.

Nidingens två fyrtorn förklarades 1935 som byggnadsminne. 1993 utfärdades skyddsföreskrifter.

Kulturhistoriska värden

Nidingen är Sveriges första fyrplats och anses vara världens första dubbelfyr. På fyrplatsen uppfördes rikets och världens första fasta mistsignaleringsstation. De kompakta fyrarna är unika genom sin form och genom att de är identiskt lika. De är mycket välbevarade och har inte förändrats genom åren bortsett från att fyrutrustningen demonterats. Även övriga byggnader och anläggningar finns till stora delar kvar och

vittnar om olika stadier i fyrplatsens långa utveckling.

Samtliga bostadshus och många av förrådsbyggnaderna, som byggts efter det att fyrpersonalen blev permanentboende på ön, finns ännu bevarade. De är i huvudsak välbevarade och igenkännbara utifrån sitt ursprungliga utseende och i de flesta fall även utifrån sin dåvarande funktion. Några av byggnaderna har hela eller delar av ursprunglig fast inredning intakt; såsom Hus 1930 och Kruthus 1873. I enstaka fall har även redskap från fyrdriften under 1800-talets senare del påträffats; såsom redskap i kruthuset och kanonvandringen från 1873.

Även anläggningar vitala för livet på ön finns kvar välbevarade; såsom slipen med slipvagn och räls samt vinsch och hägnaderna runt det som tidigare var odlingslotter. Arrangemang för omhändertagande av regnvatten och tillhörande vattencisterner finns också kvar idag.

Nidingens fyrplats är ett statligt byggnadsminne och ett nationellt arv, en del av vårt marina kulturarv. Fyrplatsen har stor historisk betydelse och är viktig att vårda och bevara för framtiden.

Målsättning

Statens Fastighetsverk (SFV) bedömer att nuvarande verksamhet, vandrarhem och konferenser, är en lämplig användning. För planerad verksamhet måste vissa insatser göras med avseende på fysisk tillgänglighet, tillgång till rent vatten och toaletter med mera.

Eftersom Nidingen ligger otillgängligt, vill SFV bättre levandegöra fyrplatsen på sätt, som kan komma alla till del. Detta kan ske genom att SFV informerar om Nidingen på hemsidan.

Anläggningen bör också ytterligare levandegöras på plats. Detta kan ske genom utställning i en av fyrarna, som visar funktion och fyrteknik. SFV vill undersöka möjligheten att återskapa optiken i en av fyrarna.

Hägnaderna, i form av stengärdesgårdar, som tidigare omslöt öns odlingslotter, finns till största delen kvar och är välbevarade. SFV vill gärna uppmuntra öns arrendator, att återskapa delar av tidigare odlingar.

